

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

December 1969

Nr. 163 – 28. årgang

Julehygge også i fugle verdenen. Husk juleneget!

(Foto: Ib Paulsen)

**Medlemsblad
for
Dansk Slægtsgaardsforening**

Redaktion:

Ib Paulsen
Carit Etlarsvej 32, 5000 Odense.
Telefon (09) 12 72 71

Artikler og billeder, læserbreve,
juridiske spørgsmål og øvrige med-
delelser til »Slægtsgaarden«
sendes til agronom Hans Balle,
Hybenvej 27, 5260 Hjallesø

Redaktionen forbeholder sig ret til at
forkorte artikler og breve,
som ønskes optaget i bladet.

Eftertryk efter ophavsretslovens be-
stemmelser.

☆

Annonceekspedition:

Agronom Hans Balle,
Hybenvej 27, 5260 Hjallesø.
Tlf. (09) 12 94 73
(træffes bedst mandage og fredage
kl. 9-13).

Alle henvendelser om annoncer
rettes til annonceekspeditionen.

☆

Trykkeri:

Andelsbogtrykkeriet i Odense.

☆

Distribution:

Klager over udeblivelse eller
forsinkelse af bladet rettes
til postvæsenet.

Henvendelse om ældre numre
eller supplementsnumre og
bilagsblade af »Slægtsgaarden« sker
til annonceekspeditionen.

Dansk Slægtsgaardsforening

Oprettet 5. juli 1941

Lær af fortiden – Lev i nutiden – Virk for fremtiden

Landsbestyrelsen:

LANDSFORMAND: Gårdejer Chr. R. Christensen, MF (R), Kaare-
gaard, Badstrup, 5484 Uggerslev.
Tlf. (09) 85 11 49.

NÆSTFORMAND: Gårdejer Einer Petersen, Kikhavn, 3390 Hunde-
sted.

Tlf. (03) 33 71 49.

Gårdejer Jens Skau, (R) Nygård, 6533 Øster Lindet.

Tlf. (048) – 4 62 03.

Gårdejer Jørgen Petersen, Thorsgård, 4532 Gislinge.

Tlf. Gislinge (03) – 463 – 32.

Sognefoged, gårdejer Holger Grøntved, Mygdal, 9800 Hjørring.

Tlf. Uggerby (08) – 91 – 231.

Proprietær Bent Bjergskov, Rosenlund, 5360 Kølstrup.

Tlf. (09) 39 13 17.

Hofjægmester Cederfeld de Simonsen, Erholm, 5560 Arup.

Tlf. (09) 43 10 91 (helst kl. 9-10).

Gårdejer H. Chr. Flytkjær, Rindom, 6950 Ringkøbing.

Tlf. (07) 32 03 72.

Forfatteren Salomon J. Frifelt, »Frifelt«, 6870 Ølgod.

Tlf. (05) 24 30 20.

Gårdejer Jens Bligaard, Oddense, 7861 Balling.

Tlf. Oddense (07) – 51 – 11.

Gårdejer Harald Poulsen, Aspegård, 3752 Østerlars.

Tlf. Østerlars (03) – 998 – 30x.

Sognefoged, gårdejer N. Sehested Knudsen, Holmstol, 8883 Gjern.

Tlf. Gjern (06) – 87 41 11 – 19.

Sognefoged, gårdejer Chr. Thyboe, Kirkemosegaard, 8991 Spentrup.

Tlf. (06) 41 29 88 – 87.

Sognefoged, gårdejer Holger Juul, Jægergaarden, Høllund, 7100

Vejle. Tlf. (05) 33 33 60.

Gårdejer Erik Strange, Øverup, 4800 Nykøbing F.

Tlf. (03) 83 91 12.

(De tre førstnævnte udgør landsbestyrelsens forretningsudvalg).

Udvalgsformænd:

Slægtsgaardsarkivet: Forfatteren Salomon J. Frifelt, »Frifelt«, 6870
Ølgod. – Tlf. (05) 24 30 20.

Bladudvalget: Hofjægmester Cederfeld de Simonsen, Erholm, 5560
Arup. – Tlf. (09) 43 10 91. (Helst kl. 9-10).

Sekretariat og konsulent:

Agronom H. Balle, Hybenvej 27, 5260 Hjallesø.

Tlf. (09) 12 94 73 (Træffes bedst mandage og fredage kl. 9-13).

Kassererkontor og medlemsforhold

Fru Inger Hansen, Risbro 23, 2650 Hvidovre.

Tlf. (01) 78 31 54. (Helst før kl. 8).

Postgironummer 8 31 42.

Slægtsgaardsarkivet:

Adresse: Birketinget 6 A.III. 2300 – København S.

Tlf. (01) 58 76 02.

Leder: Arkivar P. K. Hofmansen.

(Træffes på arkivet tirsdag og onsdag kl. 14-17).

Foreningens revision:

Statsautoriseret revisor Kr. Foged, Rosenvængets Sidealle 8, 2100,
København Ø. – Tlf. Øbro (01) 92 – 30 og Øbro (01) 92 – 5000.

1969-70

Vi står igen ved tærskelen til et nyt år, og jeg vil gerne benytte lejligheden til at ønske alle vore medlemmer og deres pårørende en rigtig glædelig jul og et godt nytår.

Som sædvanlig ser man med spænding hen til, hvad det nye år vil bringe samtidig med, at vi ser tilbage på det gamle. Og for engangs skyld må vi vel sige, at det gamle år sluttede bedre, end det begyndte. Vi fik balance i svineproduktionen med deraf følgende stabilisering i prisniveauet. Kødet kom op i bedre priser og selv de lave mælkepriser steg noget. Alle andre end landmændene ville vel synes, at stigningerne var små, men vi er taknemmelige for det vi har fået, og vi håber, at prisudviklingen vil fortsætte på denne måde i 1970.

En ting fik vi i hvert fald i det svundne år, nemlig en stigning i formuerne. Ikke de formuer, vi kan betale skat eller regninger med, men formuer, der alene er skabt i en ny opvurdering af ejendomsværdierne. Vi synes nok, det er uretfærdigt, da ejendomspriser ubestrideligt er faldet ganske betydeligt i de sidste halvandet år. Men de fleste steder, er vurderingsstigningen alligevel holdt på et så begrænset niveau, at følgerne ikke bliver slet så bitre som efter forrige vurdering.

Derimod kan det ikke undgås, at det nye skattesystem – kildeskatten – får meget mærkbare følger for vore medlemmer. Hidtil har vi haft det system, at hver mand selv betalte sin skat. Nu skal arbejdsgiverne ikke alene sørge for deres egen, men også deres medarbejderes skat.

Jeg mener, kildeskatten er en alt andet end god skat. Men folkets flertal ønskede dette system så stærkt, at det ved valget i 1966 gav folketinget et rødt flertal, for at vi kunne få kildeskatten. Det var, som man havde fået folk bildt ind, at man næsten ikke skulle betale skat under dette system, og at man i hvert fald i stor udstrækning skulle slippe for selvangivelsesblanketten. Og nu står vi ved tærskelen til systemet og er ved at forstå, at det slet ikke er så rart et system, som man havde drømt om, og det skal ikke fejle, at de, der råbte allerhøjest på kildeskatten, nu bliver allermest kede af den. De vil i hvert fald opdage, at systemet, som skulle være så lønmodtagervenligt, slet ikke er så venligt mod lønmodtagerne endda.

Man må så trøste sig med, at lige som ethvert land har den regering, det har gjort sig fortjent til, således har det også det skattesystem, det selv har valgt.

Lad os trøste os dermed, når skattebesværlighederne for alvor hober sig op i det nye år.

Chr. R. Christensen

Bent Bjergskov

60 år

Medlem nr. 4 i Slægtsgaardsforeningen, proprietær *Bent Bjergskov*, »Rosenlund«, Kølstrup, Fyn, fylder 60 år den 18. december.

Det lave medlemsnummer er udtryk for, at Bjergskov har været medlem fra foreningens oprettelse i 1941.

Bjergskov er formand for Slægtsgaardsforeningen i Odense amtskreds og medlem af landsbestyrelsen, hvor han stadig på udmærket måde har været med til at præge foreningens målsætning og virksomhed. Han er tillige medlem af bladudvalget og udvalget for økonomiske og lovmæssige sager.

Blandt forskellige offentlige hver kan nævnes, at han har været medlem af Kølstrup sogneråd i 12 år og var særdeles aktiv ved nyordningen af skoleforholdene som formand for det fælles byggeudvalg.

Bent Bjergskov er en agtet og respekteret personlighed, en stout og stærk skikkelse, som yder en stor indsats både hjemme i landbrugets drift og ved løsningen af de opgaver, han påtager sig som ombuds- og tillidshverv.

På den veldrevne slægtsgård tilkendes gives hans interesse og trofasthed overfor landbrugerhvervet og for videreførelsen af forfædrenes arbejde. Med pietetsfølelse bliver der værnet om minderne fra tidligere generationers livsudfoldelse på slægtens gård.

Dansk Slægtsgaardsforening ønsker hjertelig tillykke i anledning af 60-årsdagen og takker for snart 30 års medvirken i foreningens ledelse.

H. B.

Hjertensfryd = *melissa officinalis*

Af Julie Rask

Hjertensfryd hører til de læbeblomstrede, og navnet siger os, at denne plante er god for et svagt hjerte. Fra Sydeuropa er den ført hertil af munkene, og det er især kvinderne, der har gjort brug af den, både som parfume og som en slags universalmedicin. Tyskerne laver »Melissengejst« i store mængder, det blev fremstillet første gang af karmelitermunkene i 1611. Herhjemme går man på apoteket og køber en flaske melissevand til sin hund, når den har hundesyge. Melisse kommer af det græske ord melis, som betyder bi, den er nemlig en fremragende biplante, der giver meget honning, den kaldes derfor også biurt, honningurt og bisuge. Man har tidligere brugt at gnide bikuberne indvendig med planten, så flyver bierne ikke væk, og plantesaften er god til at lindre bistik. Derfor, plant den i bigården! »Hjertensfryd og dejlighed, Maren, giv mig flasken –« er en gammel optegnelse fra Jylland (i »Skattegraveren«), nogle holder på, at med dejligheden tænkes der på natviolen, men det er næppe rigtigt. En anden talemåde, som ofte høres, er »hjertensfryd og tulipanakvavit!«

Plantens blade har en ejendommelig citronduft og – smag, der gør den eftertragtet som krydderi til sovs, salater, syltning, pølser o. s. v. Men oprindelig var den især lægeurt, hvad tilnavnet officinalis siger os, ikke alene for dårligt hjerte, men også for tungsind og epilepsi. »I maj måned skal man brænde (= destillere) hjertensfrydvand«, står der i den gamle lægebog: »Hakkede hjertensfrydblade sættes på hvidvin. Er godt for maven, livmoderen og for dårlig mund. (Brændes i glashjælm)«. Også mod forgørelse brugte man hjertensfrydvand: »Haver nogen kvinde så gjort med kunst, at man skal ingen elske uden hende alene, da gør som herefter følger. Tag polej og jordhumble, af hvert et kvintin, disse skulle stødes til pulver og drikkes med vand, som er brændt af hjertensfryd, og hæng så et stykke af en seglsten = magnet, på det bare bryst.«

Endvidere har man brugt hjertensfryd meget til kar- og røgbade, og det hævdes, at den har evne til at holde fersk kød frisk i lang tid og forhindre, at spyfluer kommer til det. – Kort sagt, en af de gamle duftplanter med rige traditioner bag sig. Lad den fremdeles beholde sin plads indenfor havegården!

Lidt flere lyse smil

*Lidt flere lyse smil,
lidt mindre bitterhed,
lidt færre spark til den,
som helt blev slået ned!*

*Lidt mere vi,
lidt mindre jeg,
lidt mere ja –
lidt mindre nej!*

*Lidt flere blomsterkranse
på livets trange sti –
lidt færre på vor grav,
når striden er forbi!*

Engelsk digt. Ukendt forfatter.

De sande glæder

En meget gammel og meget rig mand blev spurgt, hvad han satte mest pris på i denne verden, og han svarede:

1. En seng med rene lagner.
2. En fisketur.
3. Et besøg af et barn.
4. Et møde med en gammel ven.
5. En pejs med brændeknuder en kold novemberdag.
6. En hunds velkomst.
7. Duften af kaffe tidligt om morgenen.
8. En ensom spadseretur ud ad landevejen i tusmørket.

Thor Langes mindesmærker

Af arkivar P. K. Hofmansen

*Mindet lader som ingenting,
er dog et lønligt kildespring.*

Det var en sommermorgen, meget tidligt. Solen havde just kastet sine første stråler over heden og Gårdsdal krat ved Finderup, landsbyen sydvest for Viborg, hvor man en novemberrat 1286 havde slæbt kong Erik Glippings lig ud af den blodige halm i Finderup lade. Opfyldt af stemningen i Ingemanns skildring af dette drama nærmede jeg mig for første gang stedet for denne dystre begivenhed i Danmarks middelalderhistorie. Morgenluften var kølig og ren, krydret af egekrattets balsamiske duft, og langs vejen mod Finderup stod blomstrende vildroser med krystalklare dugperler på de rødmende kronblade. Finderup by sov endnu, men en enkelt bondemand var dog tidlig oppe og sad og malkede sin ko ved den lille dam midt i byen. Dammens violblå vand var kranset af en smuk bræmme af mørkegrønne padderokker, og bag den hævede kirken sit ejendommelige indskårne klokketårn. Få stenkast fra al denne idyl stod det høje stenkors, rejst 1891 af digteren *Thor Lange* på det sted, hvor laden stod, og kongemordet skete.

En stemning af rå middelalder, svøbt i folkedigtningens gamle klædebon, lagde sig over mit sind:

*De stunge til hannem med sværd og spyd,
de gave hannem ingen frist:
der de havde vejet den ædle herre,
saa søgte hver til sin hest.
Og nu stander landet udi vaade.*

»Kong Erik Glipping Sct. Cæcilie Nat 1286« stod der på korset, og så på dets glorierand dette korte latinske: »Ne cadant in obscurum«, der af Thor Lange selv frit er tolket som: »Lad den dræbte og dem, der dræbte ham, ikke synke ned i det yderste Mørke«. Den natlige vådesang for den myrdede konges sjæl er forlængst forstummet i Viborg domkirke, hvor hans mishandlede legeme blev stedt til hvile, men korset i Finderup taler nu sit stille, men stærke sprog: Fri os for vor Skyld!

Landsbyen var ved at vågne. De første træskotramp hørtes rundt om på gårdenes stenbro. Morgenstilheden brødes. Jeg forlod stedet og drog mod Viborg ad den samme vej, som man efter drabet havde ført det kongelige lig.

Siden har jeg stået ved mange af de kors, sten og tavler, som er rejst eller indsat på historiske steder i vort land, men sjældent har et mindesmærke talt så stærkt til mit sind, som stenkorset i Finderup gjorde det hin sommermorgen. Hver gang, jeg ser på Otto Baches kendte billede af de

sammensvorne, der efter mordet rider frem ad vejen fra Finderup mod Vedhoved, skuende tilbage mod det ildrøde skær fra den brændende lade, medens forrevne morgenskyer jager hen over heden, tænker jeg tilbage på denne oplevelse for nu 44 år siden.

Thor Lange som tilbragte 40 år af sit liv i Rusland, lod rejse en række mindesmærker på historiske steder i Danmark, de fleste af disse i forbindelse med rigets middelalder, hvilket tidsrum han især fordybede sig i og skrev om. Disse monumenter skulle efter Thor Langes mening dog ikke blot rejses for mindets skyld. Han krævede tillige, at hver af dem i sin udformning skulle rumme en idé og forankres til sit emne, hvorved hans nationale mindesmærker foruden deres nationalhistoriske betydning også får stor kulturhistorisk og kunsthistorisk værdi.

Farfaderen, der også hed Thor Lange, havde ejet Kalbygård, øst for Silkeborg, hvilken sønnen Adolph Lange 1844 arvede efter ham, medens digterens far Johan Nicolai Lange, der i 1841 havde taget theologisk embedseksamen, blev manduktør og fra 1854 præst i København. I 1848 giftede han sig med Marie Holtzendorff, datter af godsforvalter Johan Holtzendorff på Åstrup, og i dette ægteskab fødtes digteren Thor Lange 1851 i København. Moderens hjem havde været forvaltergården i Kvarmløse, og da dette hjem efter forældrenes død blev opløst 1849, kom hendes ældre, ugifte søster Caroline Holtzendorff som husjomfru i huset hos godsforvalter Frederik Torst på Løvenborg, hvor hun døde 1867. Allerede 1865 mistede Thor Lange sin far og 4 år senere også sin mor, og han fik da ophold hos faderens ven pastor Schmidt ved Holmens kirke.

I barndomsårene og sine tidligste ungdomsår havde Thor Lange haft uforglemmelige ferier såvel hos farbroderen på Kalbygård som hos mosteren på Løvenborg, og minderne om disse sorgløse dage fulgte ham gennem hele livet og satte sig gentagne gange spor i hans digtning. Efter at være blevet student 1869 tog han 1874 filologisk embedseksamen og rejste året efter til Rusland – fra 1866 den danske prinsesse Dagmars land –, hvor han blev lærer i de klassiske sprog ved forskellige institutter i Moskva, og hvor han 1883 giftede sig med Nathalia de Protopopov, datter af en oberst i den kejserlige garde og arving til godset Napadovka i Ukraine.

Trods sit russiske giftemål og sit faste ophold i Rusland opgav Thor Lange dog ikke sin danske statsborgerret og var 1887–1906 ulønnet dansk

konsul i Moskva. Efter det revolutionære oprør i Rusland 1906, der fulgte det russiske nederlag i krigen med Japan, frasagde han sig hvervet som konsul og levede siden som privatmand og gods-ejer på Napadovka, hvor han døde 1915. Til det sidste var han ved siden af godsets drift ivrigt optaget af sine studier og litterære sysler. Da hans kiste blev ført til Napadovkas kirkegård for at hensættes i et stenhus, blev den fulgt af alle godsets bønder, der havde holdt af ham på grund af hans varme sjæl og store venlighed. Godt to år efter flammede revolutionen over det mægtige russiske rige, og Thor Langes gods blev siden omdannet til det nuværende kollektivbrug Tjapajeff. Hans enke gennemlevede revolutionens rædsler i Rusland, men to år før hendes mands kiste i 1927 endelig kunne blive transporteret til Danmark, lykkedes det hende i sommeren 1925 at komme her til landet, hvor hun døde 1937. Nu hviler de begge på Vestre kirkegaard i København.

Skønt Thor Lange efter sin afrejse til Rusland 1875 kun fik lejlighed til at besøge sit fædreland i 1886, 1888, 1891 og 1907, hængte hans hjerte dog stadig fast ved Danmark og det danske sprog. Hjemlængslen fulgte ham alle dage, og navnlig var det minderne fra Kalbygård og Løvenborg, som stedse opfyldte hans sind og tanker. Disse minder erindrede ham om den plet jord mellem Silkeborg og Århus, »hvor Muld og Hedesand støder sammen«, og som indtil 1872 havde tilhørt hans fædrene slægt. Under opholdet i Danmark 1907 besøgte han stedet, dvælede ved bedsteforældrenes vedbendklædte grave ved Låsby kirkemur og skrev, da kirkeklokken – som i fordums tid – gav sig til »at ringe Dagen under Lide«:

*Klemt, saa Hjertets Malm maa springe!
Hvad jeg ønsked mest, er sket,
jeg har atter hørt dig ringe,
jeg har atter Danmark set.*

Under samme besøg i hjemlandet kom han også til Løvenborg, hvor engene, som han skriver, »ikke er blevet mindre for mig, selv efter Bekendtskabet med Steppen i Rusland«, og hvor Per Hjulmands store asketræ ved Regstrup, der i hans barndom var »det vældigste Træ i Verden«, endnu stod ganske uforandret, og han var »ikke langt fra at tro det samme endnu«. Et af de steder ved Løvenborg, hvortil de fleste af hans minder knyttede sig, var dog Elleranden – »et af de kæreste Ord i det kæreste Sprog« – skovstrækningen ved gården, hvor »Barndomsindtryk, samlede om Skovjordbær, trukne paa Straa, og om gule Hane-kamsblomster med røde Prikker« i erindringens skær fik ham til at digte:

*Min grønne, solforyldte Ellerand
Med Duft af Jordbær, Hanekam og Mynte,
Dig elsker langvejsfra en fremmed Mand
Som søger hjem, hvor han sit Liv begyndte.*

Det var den senere professor Camillus Nyrop, som under et ophold i Moskva 1890 ved et besøg i Thor Langes gæstfri hjem udkastede tanken om at få rejst monumenter på historisk mindeværdige steder i Danmark. Thor Lange blev straks optaget af denne idé, som helt faldt i tråd med hans store interesse for Danmarks middelalder og hans kærlighed til alt dansk. Var end anledningen til det, som blev en væsentlig del af hans livsværk, således tilfældig og spontan, kølnedes hans interesse for rejsning af historiske mindesmærker i fædrelandet aldrig.

Efter at korset i Finderup (arkitekt J. B. Løffler) Sankt Cæciliedag den 22. november 1891 af herredsfoged Christoffer Krabbe til Hald på Thor Langes vegne var blevet overdraget til Finderup sogneråd, lod han, inspireret af beretningen om slaget på Grathe hede mellem kongerne Valdemar og Svend, i 1892 rejse et monument (arkitekt V. Koch) ved Gråskov i Thorning sogn, hvor man samme år havde fundet kong Svends skelet med kløvet pandeskål på det sted, bodskapellet for samme konges drab havde stået. Den høje, slanke sten med korset, våbenskjoldet og kong Valdemars sværd står nu »Rejst ved Kong Svends Grav« til »Minde om Sejren paa Grathe Hede« hin oktoberdag 1157, da den dumpe lyd af en bondes tunge øksehug mod kongens hoved i mosen ved Hauge sø blev afslutningen på en menneskealders borgerkrige i landet og samtidig indledningen til Danmarks storhedstid under Valdemarerne.

Sønderjyllands skæbne efter 1864 lå Thor Lange tungt på sinde. Til minde om kong Magnus den Godes sejr på Lyrskov hede ved Slesvig 1043 over 15.000 vender, der ville trænge ind i riget, ønskede han under besøget i Danmark 1891 at rejse et monument på denne hede, hvilket naturligvis blev ham nægtet af de tyske myndigheder. Men kunne monumentet ikke blive rejst på selve åstedet for kampen, skulle det, til opmuntring for de danske sønderjyder og til trods mod tyskernes forfølgelse af danskheden syd for Kongeåen, rejses så nær grænsen som muligt. I 1898 blev da en mægtig kampesten fra Drostrup hede i Læborg sogn med et relief (billedhugger Niels Skovgaard), forestillende kong Magnus og hans folk i kamp mod venderne, afsløret i Skibelund krat ved Askov, just hvor »Aens staalblanke Streg kold og smal som Ryggen af et Sværd, hvis Æg har hugget sig ind i et levende Legeme«, gik gennem gammelt dansk land. Stenens indskrift tillod ingen tvivl om hensigten med dens anbringelse ved Kongeåens bred:

*Magnus, tvende Rigers Pryd
Unde Gud din Kongesjæl
At se Nordens Grønsepæl
Atter rykket frem mod Syd.*

Thor Lange var ikke selv til stede ved stenens afsløring, men højskoleforstander Ludvig Schrø-

ders hustru Charlotte Wagner i Askov sendte ham et takkebrev med valmuefrø fra soldatergraven i Bøffelkobbøl ved Dybbøl, for at valmuerne, fremvokset af disse frø, kunne blomstre rødt og hvidt i det fjerne, fremmede land, hvor han havde sit hjem. Da Thor Lange i 1907 besøgte Askov, skrev han: »Fra Pynten i Skibelund vinker Flagene i Danmark over til Københoved Mølle, til den varmhjertede Skrumsager og til mange, mange andre, der i Skrift og Tale mestrer det danske Sprog til Trods for nogen. Tavse gik vi over Skodborg Bro nogle Skridt, kun nogle faa Skridt mod Syd. Saa vendte vi om, men vi tav længe«.

Besøget i Danmark 1907 bragte Thor Lange det sidste gensyn med fædrelandet. På hans initiativ og bekostning var der på dette tidspunkt rejst ikke mindre end 8 historiske mindesmærker rundt om i landet. Foruden de omtalte monumenter i *Finderup*, på *Grathe hede* og i *Skibelund krat* havde han 1895 ladet indsætte en mindetavle (arkitekt Martin Borch) i *Helsing kirke* i Nordsjælland for lundekanniken og saxooversætteren Christiern Pedersen, som tilbragte sine sidste år i Helsing, hvor han døde 1554. På samme måde havde han i 1897 ladet en tavle (arkitekt Martin Borch) opsætte i *Sankt Knuds kirke i Odense* til minde om Danmarks første salmedigter, præsten Michael, der omkring år 1500 skrev flere endnu benyttede salmer, således »Jeg lægges i Jorden i hvide Lin, og gemmes i Graven i sorte Skrin«, og 4 år efter blev der i samme kirkes krypt indsat en mindesten for kong Knud den Helliges broder Benedikt, som hin den 10. juli 1086 blev dræbt sammen med 17 hirdmænd, da de tappert værgede kirkens dør mod oprørsskaren, umiddelbart før det skæbnesvangre spyd blev kastet gennem vinduet og dræbte kongen på knæ foran kirkens alter.

I 1902 lod Thor Lange rejse »Hellig Knud Hertug«s mindekors af træ (arkitekt V. Koch) på *Skovfogedlodden ved Haraldsted*, hvilket kors med den katolske kirkes opfordring til menigheden – »Sursum corda« (Opad med hjerterne) – står i nærheden af det sted, hvor Knud Lavard dagen efter helligtrekonger 1131 i skoven blev dræbt af sin fætter, kongesønnen Magnus Nielsen. Korset er stadigvæk et mål for katolske pilgrimme på »Knud hertug«s dag den 7. januar.

En skikkelse i Danmarks middelalderhistorie, som Thor Lange interesserede sig særlig meget for, og som gentagne gange nævnes i hans digteriske produktion, var den fromme dronning Dagmar, og da der i *Tinning skov* (Vitten sogn) mellem Hammel og Hadsten findes en hellig kilde, om hvilken sagnet fortæller, at dronningen en gang på rejse fra Skanderborg her skal have slukket sin tørst, lod han i 1907 ved denne kilde opsætte et minde om hende. På kampestedssens granitstøtte med dagmarkorset (arkitekt Kühnel) står nu at læse: »Gud glæde dig i Himlen, Dronning

Dagmar, og læske hver, som tørster her. Maatte, dit Folk til Held, ud over Danmark rinde Velsignelsens Kildevæld«.

Under sit ophold i Danmark 1907 drog Thor Lange rundt i landet for at opleve det nok en gang, hvilken da også blev den sidste. Måske anede han, der nu var 56 år gammel, at han aldrig ville komme her mere. Han var blandt mange andre steder også i Viborg domkirke, hvor han blev ganske betaget af Joachim Skovgaards frescomalerier, som denne netop havde fuldendt året i forvejen. Synet af regnbueglansen over vingerne på de engle, som slår himlens guldporte op, og skæret, der med helligt lys vælder ud af samme, kunne han næppe løsrive sig fra, og som sædvanlig i højstemte øjeblikke bryder han ud i latin: »statuens in parte dextra – stil mig paa din højre Side!«

Naturligvis drog han på denne rejse også til Finderup og blev her vel modtaget af pastor Due og hustru i Finderup præstegård. »Finderupkorset og det mørke jyske Landskab rundt om klinger sammen som rene, dybe Menneskerøster i en Kirkesang a capella, der har Musik nok i sig selv til ikke at trænge til Effekt af Instrumentledsagelse«, skriver han efter besøget. Forøvrigt inspirerede Thor Langes besøg pastor Due til i 1909 at få anbragt en marmorplade på gavlen af Faller skovhus i Finderup sogn. »Sct. Cæcilie Nat 1286 gjæstede Kong Erik Glipping dette Hus«, står der på pladen, hvilken oplysning dog kun støtter sig til drabsvisens beretning om kongens eventyr med pigen i skoven, før han og den forræderske Rane Jonssøn i mordnattens mulm søgte til Finderup lade.

Fra Finderup drog Thor Lange til Blichers Thorning og Grathe hede, hvor den senere så kendte »Gråbonde«, Jens Chr. Nielsen i Grågård, som ejede jorden, hvorpå mindesmærket var blevet rejst 16 år tidligere, i høj grad fængslede ham ved sin intelligens og interesse for egnens fortidsminder. Om monumentet sagde han, da han så det, at det mindede ham om en russisk milepæl fra Katharina den II's tid.

Over Silkeborg med besøg ved Hostrups hus, hvor han som 9-årig dreng sammen med sin far havde været på besøg hos den kendte digter, gik rejsen som omtalt videre over Askov til Ribe. Her fra domkirkens tårn skuede han ud over havet, og sendte »et Afskedsblik til den ejendommeligste af alle danske Stæder, den, der falder bedst sammen med det Drømme-Danmark, hvori jeg paa fremmed Jord maa leve«, som han efter besøget skrev om denne gamle by.

Fem år efter Thor Langes sidste besøg i Danmark fik han i 1912 nedlagt stenen på *Albanitorv i Odense* til minde om Knud den Hellige på det sted, hvor man antog, at den gamle Albani-kirkes alter, ved hvilket kongen blev dræbt 1086,

havde stået, og endnu samme år rejstes på *Haraldsted kongsgårds tomt* ved Haraldsted kirke en mindesten for denne gård, på hvilken Knud Lavard tilbragte julen 1130 hos sin frænke Cæcilia og dennes mand Erik Jarl. Ved helligtrekongerstid 1131 blev han som nævnt myrdet i Haraldsted skov, hvor Magnus Nielsen i vinternatten ventede på ham for at udføre sit onde forsæt. Stenens indskrift: »Taarn og Tinde Tid forøder, Fortids Minde Fremtid føder«, var forfattet af Thor Lange selv.

Da Thor Lange i en sen natte-tid den 22. februar 1915 udåndede på Napadovka, havde han kort forinden sagt til sin hustru: »Hils kærligt Fædreland og alle kære Venner og sig Tak for alt!«, og hans sidste ord til hustruen var: »Du har været alt for mig, Du har været mit Fædreland her. Gud bevare Dig!«

Ved hans død var arbejdet med endnu 3 nationale mindesmærker sat i værk, og alle tre blev samme år placeret på deres respektive steder. I *Alsted kirke* ved Sorø indsattes en mindesten for kong Magnus den Gode, idet Alsted, ifølge Saxos beretning, var det sted, hvor denne konge styrtede med sin hest, hvilket fald kort tid efter forårsagede hans død 1047.

Allerede i 1913 havde Thor Lange tegnet et udkast til en runesten som minde om kong Erik Ejegod, og i 1915 blev efter udkastet rejst en sådan sten (billedhugger Numelin, Viborg) på *Borgvold ved Viborg* og givet Viborg by i vare-tægt. Det var på Viborg ting, at denne konge 1103 havde taget den rørende afsked med sit folk, før han drog på pilgrimsfærden til det hellige land, under hvilken han døde i byen Paphos på Cypren samme år. Stenen blev fundet på Vrå mark (Pederstrup sogn) i Nørlyng herred, og dens indskrift beretter: »Vidfare rejste liden Sten efter Erik Konning sin Ejegod, der sydpaa døde«, men da den blev afsløret, lå »Vidfare« i sin kiste i familie-begravelsen på Napadovka kirkegaard – »procul a dulci patria« – »fjernt fra det elskede fædreland« –, hvilket, som på stenen i Viborg, også på det tidspunkt passende kunne være ristet på Thor Langes kiste.

Under et ophold på Kalbygård havde Thor Lange som ung student en gang på bakken i Bjarup (Linå sogn), hvor *Bjarup kirke*, der blev nedbrudt efter reformationen, havde stået, udtalt: »Om Gud vil give mig Lov til det, vil jeg en Gang

lade rejse et Kors her«. Dette løfte blev efter hans bestemmelse opfyldt, da der den 1. juli 1915 på den nedrevne kirkes altersted rejstes et spinkelt jernkors (arkitekt Gerhardt Poulsen). Thor Lange havde bedt Camillus Nyrop om at være ham behjælpelig med at få planen udført, og her mellem tjørn og vilde blomster stod da 4 måneder efter hans død korset som en søns hilsen til hjemmets jord – som et symbolsk gravminde hjemme i Danmark over den afdøde digter. Han var en from kristen, der allerede fra ungdommen havde været stærkt draget mod den katolske kirke, men han gik aldrig over til den.

Året efter Thor Langes død blev der på hans enkes bekostning malet et kalkmaleri (Joachim Skovgaard), forestillende dronning Dagmar i knælende stilling på muren i *Sankt Bendts kirke i Ringsted*, og så sent som i 1939, 2 år efter fru Thor Langes død, rejstes ved hendes midler en mindesten (Johan Thomas Skovgaard) i *Øm klosteruiner* for biskop Gunner af Viborg, der 1216–1222 var abbed i dette kloster, og som er kendt som en af de ledende i det udvalg, der for kong Valdemar Sejr samlede og bearbejdede de gamle, overleverede retsregler til »Jydske Lov«, som blev udsendt 1241.

I levende live havde Thor Lange forsynet altertavlen i *Låsby kirke* med et nyt maleri af den russiske kunstner S. Gribkov samt skænket et broncekrucefiks og en alterkalk til samme kirke, hvortil så mange ungdomsminder knyttede sig. Bedsteforældrenes og mosteren Caroline Holtzendorffs gravminder på *Soderup kirkegård* blev heller ikke glemte.

Nu, mens dette skrives, tegner Thor Langes mindekors i Finderup og på Grathe hede begge blege skygger hen over de jyske hededrag, og i *Ellerandens* høje, bladløse trækrone ved Løvenborg synger novemberblæsten sit requiem, dybt og brusende som fjerne orgeltoner. På stenen med kristusmonogrammet under det stiliserede palmeblad samt årstallene 1857 og 1907, der 1916 blev rejst på dette sted, lyser hans hilsen til enhver vandrer, som for en stund dvæler på åstedet for hans sorgløse barnelege:

*Velsignet være Stien her samt Du, som gaar forbi!
Fra Fare, Nød og Hjertesorg vor Frelser Dig befri.*

P. K. H.

Alle utilfredse

Bykonen siger: Hvor er der dejligt på landet. Haven bugner af frugt og grøntsager. – Kød, mælk og æg er næsten gratis.

Landboen: I byen har man det nemt. Kort arbejdstid, høje lønninger og forretninger lige om hjørnet.

Hjemmehusmoderen: Hvem der dog tjente penge og blev respekteret for sit arbejde.

Den udearbejdende: Hvor har I det godt hjemme. I kan gå og hygge jer hele dagen.

Det frie erhvervs mand: Man skulle være fastlønnet. Så var der ikke så meget at spekulere på.

Embedsmanden: De selvstændige har flere skanser. Jeg må af med det meste af min løn i skat.

De gamle tomter fortæller

Af Kirstine Hofmansen

De findes endnu, disse gamle gård- og hustomter, derude i nærheden af søen. Her en lille rest af en mur, hist en mosgroet sydsten og længere tilbage antydninger af kålgårdsdiger, hvor regnfang, balsam, hylde og meget andet endnu kæmper for tilværelsen. Et enkelt sted glimter lidt af stenbroen frem, den stenbro, der engang gav genklang af tunge træskotramp. Nogle trådte så hårdt, at vi endnu kan høre en svag genklang af deres trin. Eller er det de sagte fodtrin, hvis genklang toner længst, og som vi nu bedst kan høre.

Disse gamle tomter på steder, hvor hjemmene, der engang dannede rammen om længst henfarne slægters liv, lå, taler deres eget sprog om slægterne, der ejede tiden før os. De taler om hårde arbejdsdage, gyldne festdage og om døden, der gennem det altsammen slyngede sin mørke tråd. Og det var ikke altid uden for aftægtsstuernes ruder, den strøg sin le.

Der gives dog også andre sorger i livet end dem, døden forvolder. Således kom der julesorg til et af de små hjem, der har ligget på en af tomtene nærmest søen. Det var lige ind under jul for langt over hundrede år siden, at Mads, som boede der, kom i tanker om, at der skulle fiskes, og det var ikke noget usædvanligt, for fisk plejede de næsten altid at have til julen. Nu var det netop tøjvejr, så de kunne sætte garnene, og Bodil, hans kone, skulle med på søen og hjælpe til, når garnene sattes ud, hvilket hun så mange gange før havde måttet. Hun havde heller ikke noget imod at have helt og ål i huset til juledagenes forbrug. Det var godt nok dagen før juleaftensdag, og hun havde flere ting, der skulle ordnes inden højtiden, men det var nok gået altsammen, hvis ikke Mads havde haft det hidsige – næsten brutale – sind, som allerede så mange gange havde kastet dybe skygger ind over hjemmet. Folk kunne ikke forstå, hvor han havde det sind fra. Man syntes slet ikke, han lignede sine forældre, der boede på den store gård ved den anden ende af søen, og langt mindre hans yngre broder, som var derhjemme, og som var en modsætning til Mads.

Bodil vidste ikke, hvordan det gik til, for hun plejede da godt at kunne ordne garnet, mens Mads roede båden, men hun kom til at gøre en fejl med det, og herover blev Mads så rasende, at han huggede hende ud af båden på det dybe vand. Hun klamrede sig til båden med den ene hånd, men da hun ikke kunne mere, trak han hende meget ublidt op og sejlede til land, hvor deres to små drenge, hvoraf den ældste var otte år, stod skrigende og kaldte på deres mor. Ingen

sagde et ord. Mads luskede ind i køkkenet, og Bodil, der var som forstenet og meget forkommen af den hårde medfart, trak af sit våde tøj og måtte gå til sengs.

Krogshølle kirke, Fyn.

Da hun næste dag hostede stærkt, mumlede Mads noget om lidt varmt at drikke, men hun svarede ham ikke et ord. Han skulede til alkoven og gik så ud igen. Men hvordan skulle det gå med juleaften? Drengene, der havde glædet sig så meget dertil, gik forknytte omkring, fra køkkenet til stuen og fra stuen til køkkenet igen, frem og tilbage hele tiden. Hvor var det trist altsammen. Der var ikke ryddet op, og der var ingen ild på skorstenen, hvorigennem vinden tudede hult og uhyggeligt. I bilæggeren lå dog nogle klyner og glødede; det kunne have været så skønt – hvis ikke . . .

Det var allerede ved at mørkne. Drengene kunne se enkelte oplyste ruder på den anden side af søen. Nej, nu var det forbi, der kom ingen juleaften til dem i år.

Da faderen kom ind fra stalden, satte han brød og sulemad på bordet, og efter at drengene havde spist, krøb de i seng og græd sig i søvn under den stive olmerdugsdynne. Senere, da faderen var gået ud for at malke kørerne til kvæld, stod moderen op og stoppede dynen godt ned om dem og strøg dem blidt over håret.

Juledag begyndte lige så trist som dagen i forvejen, men da drengene lidt over middag gik og legede jul bag huset, så de to skikkelser dukke frem på den øverste bakkekam, og nu blev legen til virkelighed, for det var Birthe Kisum og Else Vævpige omme fra bedstefars, som kom. Birthe Kisum eller gammel moster, som de også kaldte hende, var bedstemoderens søster, som havde ophold i gården, og Else var hendes lærling i væv-

ningens kunst. Drengene løb i forvejen ind i huset. Det var for dem begrebet om alt godt, når Birthe kom, og hun kom aldrig tomhændet.

Det lod næsten til, at hun godt vidste, moderen var syg, men hun spurgte ikke ud om noget. Else gik i gang med at rydde op i køkkenet og stuen. Der kom ild under trefoden på skorstenen, vandet snurrede snart, og Birthe havde rigtige kaffebønner med. De skulle ikke have rugkaffe i julen.

Skønt Mads ikke var så stor i munden, som han plejede at være, livede de alle op, da de sad ved bordet og nød kaffen sammen med det gode hvedebrød. Selv Bodil sad op i sengen med en stor skål kaffe i hånden. Alligevel kunne Mads ikke skjule en vis forlegenhed over for sin moster, hvem han aldrig havde haft let ved at skjule noget for. Desuden havde Tammes Skovby været på søn samme dag som han og Bodil. Der var nok blevet fortalt om et og andet.

Birthe havde endnu en overraskelse. Bedsteforældrene ville komme til aften, så hun og Else måtte i gang med at koge og stege. Børnene skulle rigtignok have den juleaftensmad, de ikke fik til juleaften.

Da drengene lidt senere i overstrømmende velvære legede ude på søbakken, hørte de klokkekerne ovre fra kirken på den anden side af søen ringe solen ned. Da forstod de, at nu var julen også kommet til dem.

Men som gammel mand lå endnu mindet om den triste juleaften i den ældste af drengenes sind. Jo, Mads trådte hårdt!

Glimt fra et omstridt land

Af forfatteren *Salomon J. Frifelt*

» . . . De skal udslettes i flammer og blod!«

Dette propagandabrøl var nu i efteråret præsident Nassers bidrag til en ordning af de brændende nationale spørgsmål i Mellempøsten: Julens og bibelteksternes omstridte land.

Og blandt de, der kender lidt til forholdene i dette mærkelige land, er næppe ret mange, som vover at tro på en løsning uden en ny krig.

Men vil denne ny krig kunne tænkes udviklet og afviklet i lighed med 6-dages-krigen i 1967?

Hvem af os husker ikke spændingen fra juni-krigen sommeren 1967: Den uvished, der greb os alle, under det store, helt ufattelige, der med rivende hast udviklede sig i Gaza, Sinajørkenen, Jerusalem og på Jordanflodens gule bredder?

Og da så tågen og uvisheden lettede, og vi skimtede det utrolige: Den overvældende, helt fantastiske sejr for Israel, det lille folk på bare 2½ millioner, omringet og angrebet fra alle sider af henved 70 millioner opfanatiserede arabere. Vi husker Nassers brøl: »Udslet dem. De skal udslettes!« Kunne vi da andet end føle undren og beundring?

Denne udgang syntes os så utrolig, ja, eventyrlig, så vi kun var i stand til at sammenligne med de sagnagtige gammeltestamentlige beretninger.

Gang på gang stillede vi os selv spørgsmålet: Hvorfor sejrede Israel så overlegent?

På det er det næppe muligt i få ord at give et udtømmende svar.

Man kan pege på israelernes sammenhold og beslutsomhed. Ligesom de til daglig sammenbidt arbejder for deres eksistens, således kæmpede de her for livet med ryggen mod havet, og Nassers hærstyrker foran sig. Kun to muligheder: Sejre eller udslettes! – En sådan vished skal nok virke ansporende til det yderste.

En medvirkende årsag bag sejren var også arabernes indbyrdes splidagtighed. En kender af arabernes forhold og mentalitet sagde ved krigens begyndelse: Kan israelerne blot holde fronterne i 3 dage, vinder de krigen, for længere kan araberne ikke forliges!

Jeg var i efteråret 1966 en tur ind gennem Jerusalems gamle bydel sammen med to unge kvindelige, københavnske arkivarer, der bad om følgeskab, fordi de ikke ene turde vove sig ind i de skumle, halvmørke gyder og trappegader i det ældgamle Jerusalem.

Vi gik ind gennem Damaskusporten for at krydse den ældste bydel og finde frem til Stefansporten.

Foran en arabisk guldwarebutik faldt de unge damer i beundring. Det førte til, at vi fik to-tre pågående smykkehandlere i hælene, så det viste sig meget praktisk at skifte varegruppe: Vi gik ind i en pottemagerbod for at beundre de mange virkelig smukke brugsting, som her lå i stabler og dynger.

Det var slet ikke let at vælge de keramiske krukker, der bedst lod sig fragte hjem med fly. De unge damer kunne ikke i hast blive enige med sig selv om at vælge.

Pottehandleren har vel tydet kundernes vankelmodighed som: For lille et udvalg, for han nikkede indbydende: Welcome to stock room!, mens han skød døren op til et bag boden liggende stort lagerrum, bygget op mod selve bjergsiden.

Her var alt muligt pottemagerarbejde i vognmandslæs. Det gjorde dog ikke valget lettere, så pottemanden fandt det påkrævet at vise os ind i et endnu større lagerrum bag det første: En smal dyb hule, dels naturlig og dels hugget langt ind i bjergmassivet. En lille, nøgen elektrisk pære oppe under klippeloftet magtede ikke at lyse op til hulens indre. Midt gennem rummet gik en smal sti, for op mod sidevæggene var stablet eller smidt potter og alle mulige slags kar i uoverskuelige mængder: Hele kar og skår sammenblandet i kompakte dynger.

Jeg havde en fornemmelse af, at hvis man fik ryddet til bunds i disse forvirrede dynger, nåede man tilbage til korsfarertiden – ja måske endnu længere tilbage?

»Uha! Det er vel nok spændende, dette her!« hviskede den ene unge dame til mig – »Godt, De er med, ellers turde jeg ikke gå her ind sammen med en ørkenrøver, som ham der!«

I telegrammerne, der nåede os her nede fra

Salomon J. Frifelt i Jerusalem (forrest til venstre).

under 6-dages-krigen, nævntes bl. a., at der kæmpedes hårdt om Jerusalems gamle bydel, hvor befolkningen var søgt i beskyttelsesrum. – Da tænkte jeg på pottemagerhulen og mange andre lignende huler ind i selve byklippen. Her har folk siddet sammenklumpet i dækning, mens krigen fræsede gennem de smalle gader, således som det gang på gang gennem tiderne er hændt i denne mærkelige by.

Vi overstod det vanskelige valg af to krukker ud af den overvældende mængde og gik videre på opdagelse i en bydel, hvis dagligdag er fyldt med mystik og overraskelser.

Men det lod sig ikke mistyde: Araberne morede sig ret åbenlyst og ublufærdigt over den tøsede »amerikaner«, der var ude at spadserere med sit harem og så lod kvinderne gå foran, mens han selv kom traskende bagefter, bærende på deres pakker! Så bagvendt en verdensorden kan man kun tænke sig hos skørhovede vesterlændinge!

Fra Damaskusporten krydsede vi, så godt vi kunne, gennem stræder og trappegader frem mod bymuren Stefansport.

Her uden for byporten med en gammel arabisk gravplads til den ene side og havehuse til den anden side er der en storslået udsigt ned over

Kedronsdaalen med det på denne årstid udtørrede åleje.

På den anden side Kedron, mellem kirker og kapeller, ligger Getsemane have med de ældgamle, sølvgrå oliventræer og med den blomstrende bougainvilles stærke farvepragt ud over havemuren.

Bagved kupler sig det massive Oliebjerget med kirker, klostre, rigmandsvillaer og spredte oliventræer.

Vi havde kun godt et par km at gå langs Damaskusvejen for at nå vort hotel ved foden af Oliebjerget. Langs vejen var stærk trafik af biler og lastvogne, æselkærrer, enkelte kameler og arabiske arbejdere.

På det modsatte fortover er tre arabere røget uklar: en ældre gråskægget arbejder i fodsid kaftan og to unge fyre. Det indledes, som jeg før har set det på arabiske arbejdspladser, med skældsord, spytkatter og truende fagter. I næste fase tar man nærerne til hjælp.

Den ældre gråskæg kunne ikke klare sig mod de to unge. Han retirerede kæmpende. I det samme kom en bus forbi. Den havde vanskeligt ved at ta den store stigning op ad byhøjden og kørte i slæbe gear. Farten var så ringe, at den ældre araber nåede at springe på bussen og troede sig i sikkerhed.

Dog ikke helt. De to unge svang sig op på busens bageste kofanger, tydeligt nok med den hensigt ved næste stoppested at aflevere endnu nogle »blåbær« til deres fjende.

Men i bussen får den ældre araber undsætning af et par bekendte. Lidt før toppen af bakken gør bilen holdt. Tre mænd springer ud for at holde afregning med de to banditter på kofangeren. I et nu udvikler bataljen sig efter orientalsk skik: Man stener hinanden.

Og her må vi huske: det er ikke runde, forholdsvis skikkelige danske marksten, det drejer sig om. Det er skarpkantede klippestykker, hvoraf der her allevegne er overflod.

Disse skarpe stenstykker, der nok kan gøre fortræd, hvor de rammer, dansede nu hen ad vejen mellem biler og skikkelige vejfarende og omkring benene på os.

Nogle biler gav gas for at nå i sikkerhed. Andre holdt ind til fortovet for om muligt at komme uden for skudlinjen.

– I et glimt forstod jeg, hvorfor i de gamle jødiske love henrettelsesmåden for brøder, der straffedes med døden, var fastsat til: »stenes til døde«. – Og jeg sendte en tanke til martyren Stefanus, der omtrent på samme sted, hvor vi stod, i sin tid blev dræbt ved stenkast med lignende sten. – »til han opgav ånden«.

Stenkampen blev dog kun kort. To mænd, der må kaste deres sten op ad bjergsiden, kan selvsagt ikke klare sig imod tre, der kaster nedad.

De to fyre reddede sig ved illsom flugt. Med et

vældigt tilløb tværs over vejen satte de op over den 4–5 meter høje skrå støttemur op ad bjergsiden. Den ene fik fodfæste og nåede op, den anden gled ned og syntes prissivet sine forfølgere. Ved endnu et forsøg og ved kammeratens hjælp nåede også han i sikkerhed.

Endnu nogle sten som en afskedshilsen skraldede hen over vejens asfalt og hoppede ned ad bjergsiden. – Så gled færdselen som før. – En gammel profetskægget araber i hvid burnus nikkede venligt til os fremmede og rystede så ynksomt på hovedet, som ville han sige:

– Ja, den ungdom! Den ungdom! De er jo ikke klogere! Og forliges kan de ikke.

– Uha, de tossede mennesker! sagde den ene arkivar. – De kunne jo have ramt os! Jeg blev så bange, at jeg ryster!

Og den anden føjede til: – Godt man ikke har en hel busfuld af den slags folk at holde styr på, det blev ikke let!

De folk er ikke lette at holde styr på og endnu mere vanskelige at få til at forliges og gå i spænd sammen.

Og i dette lille – vi kan godt kalde det dagligdags træk fra den arabiske del af Jerusalem – finder vi roden til en af årsagerne bag ved araberne magtesløshed og Israels overlegne fantastiske sejr.

– Et folk, som står sammen, kan storværker øve . . .

Bethlehem – »den mindste af Judæ stæder« er slet ikke så lille endda. Den, som tror at finde en lille landsby med fårehyrder og arabiske gedefolde, vil skuffes.

Allerede langvejs fra på de hårnålebugtede bjergveje ser man staden Bethlehem på sin bjergtop med et virvar af tårne, kupler og minareter fra kirker og moskeer. – »En stad på et bjerg kan ikke skjules« –

Bethlehem er i dag en ret stor by, der huser de flest tænkelige trosretninger. Og hver trosretning omtrent har sin fødselsgrøtte at vise frem – og falbyde for vindings skyld!

Hvilken af disse fødselsgrøtter, der er den »mest ægte«, den egentlige, er en trossag for den enkelte.

Den romersk-katolske fødselskirke er ret køn og ikke så overlæsset med prydelser, som man frygtede.

Som korset er symbolet for gravkirken i Jerusalem, er stjernen tegnet for fødselskirken i Bethlehem.

»Med stjernen over Bethlehem« – Bethlehemsstjernen – »Denne stjerne lys og mild«.

– Vi kan alle nynne med på kendte strofer fra vore julesalmer. –

I alle forretninger i Bethlehem (og der er mange!) kan stjerner købes i guld, sølv, elfenben og plastic. Fromme pilgrimme eller nysgerrige turister, alle hæfter de stjernesymbolet på deres bryst.

Og vi langt oppe fra nord mindes vort hjemlige juletræ med stjernen i toppen. – »Der skinner et lys fra en stjerne«.

Gennem næsten to tusind år har denne stjerne som en frydefuld forjættelse lyst over kristnes julefest. – Det samme gør den i år.

S. J. F.

Vil et menneske have en stor verden at leve i, må det sørge for at gøre sig selv lille.

(G. K. Chesterton)

Den, der bare vil se sin egen fordel, ser altid for lidt.
(Tao-te-King)

Mennesker beherskes alt for ofte af deres indbildningskraft.

(Napoleon I)

En mand uden kone er som en hest uden bidsel.
(Anamitisk ordsprog)

Kærligheden er en kolossal overdrivelse af forskellen mellem et menneske og alle andre.

(Bernhard Shaw)

God jul - godt nytår

Med dette stemningsfulde solhvervsbillede slutter »Slægtsgaarden« 1969. Redaktionen og Slægtsgaardsarkivet sender foreningsmedlemmer de bedste ønsker for julen og nytåret. På vort billede af en strandpyt står solen så lavt, at den kan nås med en pind. Vi har pirket til den, og om et par dage begynder den at stige...

(Foto: Ib Paulsen)

Fotokopiering!

Manuskripter, originaldokumenter, attester, mat-
trikelkort etc. fotokopieres.

Størrelse 21 × 30 cm: 1,50 kr. pr. kopi.

Størrelse 22 × 36 cm: 1,75 kr. pr. kopi.

Rabat ved større bestillinger!

Slægtsgaardsarkivet.

Birketinget 6A III. Tlf. (01) 58 76 02

2300 København S.

LANDCREDITKASSEN

Lån i landbrug, skov- og havebrug
samt grundforbedringslån.

Lån kan tilbydes til rentefod 3½, 4, 4½, 5, 5½, 6, 6½ og 7 pct.
Kasseobligationer kan vederlagsfrit indskrives og noteres på navn.

Creditkassen for Landejendomme i Østifterne

Anker Heegaardsgade 4, København V, telf. (01) 15 96 35

Provinshypotekforeningen for Danmark

Øster Allé 31

KØBENHAVN Ø

yder uopsigelige 2. prioritetslån i landejendomme
og beboelsesejendomme overalt i Danmark

ANDELS BANKEN

250 afdelinger over hele landet

Hovedkontor: Axelborg, København V

DE KAN REGNE MED ANDELSBANKEN

LANDHYPOTEKFORENINGEN FOR DANMARK

yder lån mod pant i grund-, industri-, gartneri- og landbrugsejendomme overalt i Danmark. I hovedstadsområdet og købstæderne dog kun mod pant i gartneri- og landbrugsejendomme.

Foreningen yder lån af følgende åbne serier:

Serie	Rentefod	Afdragstid	Halvårlig ydelse
1.	7 ^o / _o	10 år	7,20 ^o / _o
2.	6 ^o / _o	20 år	4,50 ^o / _o
2.	7 ^o / _o	20 år	4,80 ^o / _o
3.	5 ^o / _o	30 år	3,40 ^o / _o
3.	6 ^o / _o	30 år	3,75 ^o / _o
3.	7 ^o / _o	30 år	4,15 ^o / _o
5.	5 ^o / _o	50 år	2,90 ^o / _o

Finansieringsproblemer

ved byggeri, generationsskifte, ejendoms køb, sammenlægning af ejendomme og anskaffelse af inventar løses ved optagelse af et hypotekforeningslån.

Blandt fordelene

ved at optage et hypotekforeningslån kan nævnes:

Af lånet betales en fast og uforandret halvårlig ydelse gennem hele afdragsperioden.

Normalt opsiges lånet ikke fra foreningens side.

Låntageren kan efter de i statutterne indeholdte regler indfri sit lån til en kurs, der aldrig overstiger 100.

Andel i reservefonden efter de i statutterne indeholdte bestemmelser.

Nærmere oplysninger om foreningens udlånsvirksomhed fås ved henvendelse til advokater, pengeinstitutter, repræsentanter, vurderingsmænd eller foreningens kontor.

Foreningen har repræsentanter og vurderingsmænd overalt i landet.

Foreningens brochure tilstilles på forlangende.

Et hypotekforeningslån

– optages i låntagerens egen forening –
er det sekundære lån

(Forbeholdt postvæsenet)

ANDELSBOGTRYKKERIET
i Odense

SØNDERJYLLANDS
KREDITFORENING

HADERSLEV

55 afdelinger er parat
til at hjælpe Dem

Den store sparekasse giver de store fordele

Det er derfor nærliggende at gå i

SPAREKASSEN FYN

Den almindelige Brandforsikring

for Landbygninger, oprettet ved kongelig Anordning

af 1792

HOVEDKONTOR: STORMGADE 10 . KØBENHAVN K. (01) 12 11 00

FYENS STIFTS KREDITFORENING

ODENSE

Mageløs 2 – Telefon (09) 11 '77 77

Uopsigelige lån i alle arter af faste ejendomme i Fyens Stift.

Cirkulerende kasseobligationer ca. 2 milliarder kr.

Umyndiges og offentlige midler kan anbringes i foreningens kasseobligationer. Obligationer indskrives og opbevares vederlagsfrit (dog mindst 10.000 kr.).

Notering på navn er ikke nødvendig.